

Compendiu scenic

Propunindu-și să concentreze, la scara 1/10, impunătoarea sa frescă a satului contemporan, **Romanul de familie**, căruia-i dialoghează și vizualizează comentariul sociopsihologic păstrându-i nealterat miezul viu, fierbinte, al simbolurilor incluse în personaje, Ion Brad își asumă acum, cu bună știință, riscurile iminente oricărei dramatizări. Cu câțiva ani în urmă, un profesionist al domeniului, Virgil Stoenescu, pusese la dispoziția radioului și televiziunii dramatizări ale primei forme a romanului citat, **Descoperirea familiei**, în variante foarte înrudite, care-și păstrează și astăzi personalitatea.

Textul dramatic al lui Ion Brad, consacrat ca piesă de sine stătătoare pe afișul stagiunii la Teatrul Național din Iași, se vâdește a fi, în spectacol, o lucrare în care accentul principal cade pe relațiile dintre personaje și mai puțin pe faptele, pe acțiunile lor. Compendiul

Adrian Tuca și Adi Carauleanu

DESCOPERIREA FAMILIEI de ION BRAD ● TEATRUL NAȚIONAL „VASILE ALECSANDRI” din IAȘI ● Data premierei : 4 decembrie 1987. ● Regia : NICOLETA TOIA ● Scenografia : ANDREEA IOVĂNESCU ● Comentariul muzical : SOFIA VICOVEANCA ● Distribuția: ADRIAN TUCA (Octavian Borcea); PUIU VASILIU (Artimon Borcea); SILVIA POPA (Maria Borcea); DESPINA MARCU (Silvia); CONSTANTIN AVĂDANEI (Ion Borcea); FLORIN MIRCEA (Petre Borcea); DORU ZAHARIA (Axente); GHEORGHE MARINCA (Artimonuț); ADI CARAULEANU (Veanu); CONSTANȚA LERCA (Lucreția); ADA GĂRȚOMAN (Anuța); DOINA DELEANU (Lelia); PETRE CIUBOTARU (Nicu Cocoșatu); VIRGILIU COSTIN (Nicodim).

scenic al **Romanului de familie** urmărește răsfringerea, receptarea, decantarea și efectul mutațiilor fundamentale ale unui proces istoric tensionat, cum a fost cel al transformărilor satului contemporan românesc, în conștiința membrilor unei familii obișnuite de țărani. Oamenii și întâmplările se aliniază într-o trecere în revistă înregistrată prin ocheanul uneori întors al înțelegerii, transformată în verdict, a lui Octavian Borcea; ajuns la un ceas al reconcilierii nu doar cu propria familie, dar și cu amintirea zburciată a soției, capul clanului Borcea își pune sufletul „la vedere” pe masa pomenirii, apărîndu-și cu îndrjire dreptatea, dar făcînd loc, nu fără ezitări și reveniri, și dreptății celorlalți.

Propunerea este generoasă și merită întreaga noastră atenție. Un oarecare sentiment de insatisfacție își are sursa în imposibilitatea, obiectivă, de cuprindere

În piesă a materialului de viață care asigură robustețe și temeinicie romanului; cine n-a citit cartea are acces limitat la sensurile cu traiectoria fugară din spectacol. Dialogurile alerte ale prozei trec firesc în replica dramatizării, dar analizele care limpezesc și justifică lipsesc. Densitatea remarcabilă a dezbaterei epice se așază, cumva, de-a curmezișul logicii dramatice; autorul rămîne, în mod evident, prozator și poet (tenta baladescă a textului dramatic aduce o dovadă concludentă în acest sens); instrumentarul dramaturgului și, mai ales, al dramatizatorului se cere însă îmbogățit și supus unui exercițiu îndelung de familiarizare.

Sub privegherea regizorală avizată, dar fără ambiții deosebite, a Nicoletei Toia, premiera absolută de la Iași a beneficiat de aportul profesional meritoriu al citorva actori, care și-au căutat cu hărnicie și aplicație unghiul cel mai favorabil pentru expunerea personajului încredințat. Unele secvențe cu iz sămănătorist (povestea prelungă a porumbelului sau scenele stroboscopice ale consensului dintre Axente și Lelia) distonează și s-ar fi cerut cîntărite cu un ochi ceva mai critic. Adrian Tuca găsește, pentru Octavian Borcea, accente dramatice bine temperate, treceri fluide între stările de explozie și cele de meditație, personajul său apropiindu-se în modul cel mai elocvent de modelul prim. Dezavantajată de uniformitatea aparițiilor (și aici s-ar fi simțit nevoia unei intervenții regizorale mai bogate), Despina Marcu — Silvia convinge mai puțin decît ne-a obișnuit pînă acum. Doru Zaharia — Axente, Gheorghe Marinca — Artimonuț, Florin Mircea — Petre, Adi Carauleanu — Veanu și Constantin Avădanei — Ion, cărora li se alătură Constanța Lerca — Lucreția sînt fațetele hexagonului reprezentînd prezentul activ al familiei Borcea; participarea lor la structurarea acestei imagini este corectă întotdeauna, dinamică uneori. Ada Gârțoman își trasează în tușe ferme și expresive personajul — Anuța, aceeași bună impresie producînd-o și compozițiile semnate de Petre Ciubotaru — Nicu Cocoșatu și Virgiliu Costin — Nicodim. O undă sprintenă de tinerete și de poezie aduce Doina Deleanu — Lelia. Un loc distinct este ocupat în spectacol de cuplul bătrînilor Maria și Artimon Borcea — Silvia Popa și Puiu Vasiliu. Cei doi actori întruchipează cu elevată știință a jocului înțelepciunea, demnitatea și echilibrul unei generații care se retrage din arenă discret și împăcată cu sine; cuvîntul este rostit cu măsură, tăcerile, încărcate de înțeles, capătă o elocvență aparte.

Cadrul scenografic semnat de Andreia Iovănescu trebuie considerat, de asemenea, între reușitele montării ieșene; un decor de sugestie, care îmbină armonice repere perene ale civilizației lemnului și războiului de țesut. Comentariul muzical, apelînd la înregistrări cu vocea Solistei Vicoveanca, rămîne frumos în sine, dar nelangent spectacolului.

Constantin PAIU

Schimbări la vedere

Foarte tînărul regizor Mihai Constantin Ranin știe că, pentru ochiul superficial, o piesă didactică poate semăna cu fotografia ștearsă de album prăfuit, că o lecție convențională, apăsător moralizatoare, indispune, irită. El observă opoziția dintre realitate și mit, dintre viață și idealul de la care se reclamă individul, dintre morala zgomotos-verbală și autenticitatea ei secretă. De aici, o anume libertate pe care și-o îngăduie în favoarea liricului îndeaproape supravegheat, fapt care nu lasă textul descărnat de substanță, de savoare, de umor, cîtă vreme încercarea urmărește adevărul și emoția trăirilor. Aceasta a fost formula aleasă de regizor pentru spectacolul sibian și dacă nu toate intențiile lui au trecut rampa cu egală îndemnare, o parte a distribuției s-a străduit să le susțină.

E de numit, în primul rînd, Catrinel Dumitrescu, de la Naționalul clujean, care — în Eliza — marchează inteligent și inspirat, cu drăgălășenie acidulată, evoluția fetișcanei sălbatice și vulgare, spre ființa dezarmată, expusă, obligată să-și cunoască limitele, pînă la persoana emancipată, care își găsește rostul de una singură. Pentru rolul lui Higgins, Virgil Flonda a luat un aer anglo-saxon care îl prinde, sigur pe sine cînd joacă răceala provocată de cinism, de vederile mărginite, ceva mai șovăielnic cînd tre-